

*Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет*

**КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, ПІДПРИЄМНИЦТВА
ТА БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

Тема: Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства

Спеціальність 051 «Економіка»

Освітня програма 6.051.00.06 «Економіка і бізнес»

Завідувач кафедри: _____ / Мельник Л.Г. /

Керівник роботи: _____ / Карпіщенко О.І. /

*Виконавець: _____ / Гордійко Л.М. /
П.І.Б.*

*Група: _____ Ез-61Р _____
шифр*

Суми 2020

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ.....	3
ВСТУП.....	4
1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	6
1.1 Місце аналізу фінансово-господарської діяльності в аналізі підприємства.....	6
1.2 Сутність аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства.....	8
1.3 Інформаційна база аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства.....	11
2 МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	14
2.1 Загальна оцінка статей балансу.....	14
2.2 Аналіз фінансової стійкості та ліквідності.....	16
2.3 Аналіз основних фондів, ділової активності і рентабельності.....	19
3 АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «АВАНГАРД».....	21
3.1 Коротка характеристика підприємства й аналіз його балансу.....	21
3.2 Оцінка фінансової стійкості підприємства «Авангард».....	28
3.3 Аналіз платоспроможності, ліквідності та ділової активності підприємства.....	30
ВИСНОВКИ.....	39
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	41

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота містить 45 стор., 11 таблиць, 3 рисунків, 51 джерело літератури.

Мета роботи – вивчити теоретичні і практичні аспекти аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства.

Предмет дослідження – фінансово-господарська діяльність підприємства.

Об'єкт дослідження – ТОВ «Авангард».

У першому розділі «Теоретичні аспекти аналізу фінансово-господарської діяльності» розглядаються суть, предмет, завдання, види та основні аспекти аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства.

Другий розділ «Методичні підходи до аналізу фінансово-господарської діяльності» присвячений вивченню методичних положень щодо розрахунку його ліквідності, платоспроможності, майнового стану, ділової активності, фінансової стійкості та рентабельності.

У третьому розділі даної роботи «Аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «Авангард»» проведено аналіз фінансово-господарської діяльності реального підприємства та зроблено висновки.

АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, МАЙНОВИЙ АНАЛІЗ, АНАЛІЗ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ, АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ФОНДІВ, АНАЛІЗ ВИТРАТ, КОЕФІЦІЄНТНИЙ АНАЛІЗ

ВСТУП

Господарська діяльність містить постачання, виробництво та реалізацію продукції. Її можна охарактеризувати з технічної та соціально-економічної точки зору. Технічна сторона характеризує продуктивні сили в процесі господарської діяльності. Економічний бік господарської діяльності характеризує саме виробничі відносини, що складаються у процесі постачання, виробництва та реалізації продукції. Цей бік вивчають економічні науки.

На результати господарської діяльності впливають багато факторів, які залежать від процесів та явищ навколишнього та внутрішнього середовища.

Сучасні світові тенденції розвитку економіки пов'язані, перш за все, з необхідністю імплементації цілей сталого розвитку в життя[25,27,30,40,41,42,50,51,60,73,78] та рухом суспільства у напрямку сестейневого розвитку. Саме інноваційні технології, що є більш економічно ефективнішими ніж традиційні, будуть визначати майбутній інноваційний потенціал країни[13,29,54,67,72,74,75,76,77] та формувати політику підприємств.

Процеси і явища у господарській діяльності відображуються певними показниками. Ці показники мають числовий вираз, через який можна охарактеризувати конкретний вимір об'єкта або його економічний зміст.

Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства - процес вивчення показників фінансово-господарської діяльності даного підприємства для виявлення існуючих проблем, пошуку напрямків підвищення ефективності роботи, прогнозування діяльності підприємства[19,20,26,28,31,39,70,71].

Необхідність проведення аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства виникає в наступних ситуаціях:

- при зменшенні виручки, прибутку підприємства або виникненні загрози банкрутства;

- при необхідності внесення змін у виробничу, збутову політику, в організаційну структуру для досягнення якісного «прориву», виходу на нові ринки, випуску нового продукту;
- при реорганізації, реструктуризації, ліквідації підприємства;
- при отриманні банківського кредиту для обґрунтування кредитоспроможності компанії та ін.

Мета роботи – вивчити теоретичні і практичні аспекти аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства.

Предмет дослідження – фінансово-господарська діяльність підприємства.

Об'єкт дослідження – ТОВ «Авангард».

Завдання роботи:

- визначити сутність та види аналізу фінансово-господарської діяльності, основні методи її аналізу;
- вивчити інформаційну базу аналізу фінансово-господарської діяльності;
- проаналізувати основні напрямки та методичні засади аналізу фінансово-господарської діяльності;
- провести аналіз господарської діяльності реального підприємства на прикладі ТОВ «Авангард» у 2018-2019 роках.

У першому розділі «Теоретичні аспекти аналізу фінансово-господарської діяльності» розглядаються суть, предмет, завдання, види та основні аспекти аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства.

Другий розділ «Методичні підходи до аналізу фінансово-господарської діяльності» присвячений вивченню методичних положень щодо розрахунку його ліквідності, платоспроможності, майнового стану, ділової активності, фінансової стійкості та рентабельності.

У третьому розділі даної роботи «Аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «Авангард»» проведено аналіз фінансово-господарської діяльності реального підприємства.

Методи дослідження – структурний, аналітичний, абстрактно-логічний.

При написанні кваліфікаційної роботи були використані праці вітчизняних та зарубіжних економістів з питань економічного аналізу, аналізу господарської діяльності, фінансового аналізу, офіційні методики, матеріали періодичного друку, звітність підприємства за 2018-2019 рр.

1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1 Місце аналізу фінансово-господарської діяльності в аналізі підприємства

У економіці облік поділяється на 2 основні складові: фінансовий облік і господарський (управлінський) облік (див. рис. 1.1).

Фінансовий облік обслуговує взаємини підприємства з державою та іншими зовнішніми користувачами інформації про діяльність підприємства. Тому фінансовий облік і річна фінансова звітність регламентуються міжнародними і національними стандартами, таким чином забезпечуючи інтереси зовнішніх користувачів такої інформації [9].

Управлінський облік обслуговує сферу обліку, яка дозволяє виробляти управлінські рішення в інтересах власників і адміністрації підприємства. Цей вид обліку не регламентується державою, його організація і методи визначає власне керівництво підприємства; на першому плані у нього управлінські завдання, які потребують для свого вирішення не лише традиційних бухгалтерських знань, обліку витрат і калькулювання собівартості продукції і послуг, а й техніко-економічного планування, аналізу господарської діяльності. З такої точки зору управлінський облік, бухгалтерський облік, планування й аналіз господарської діяльності можна розглядати як єдине ціле. Управлінський облік забезпечує внутрішню інформацію, а фінансовий облік - зовнішню [10].

Суб'єктами аналізу господарської діяльності виступають як безпосередньо, так і опосередковано зацікавлені в ефективній діяльності підприємства користувачі інформації.

Безпосередньо зацікавлені - це власники майна підприємства, адміністрація (керівництво) і персонал підприємства, постачальники, покупці, позикодавці тощо .

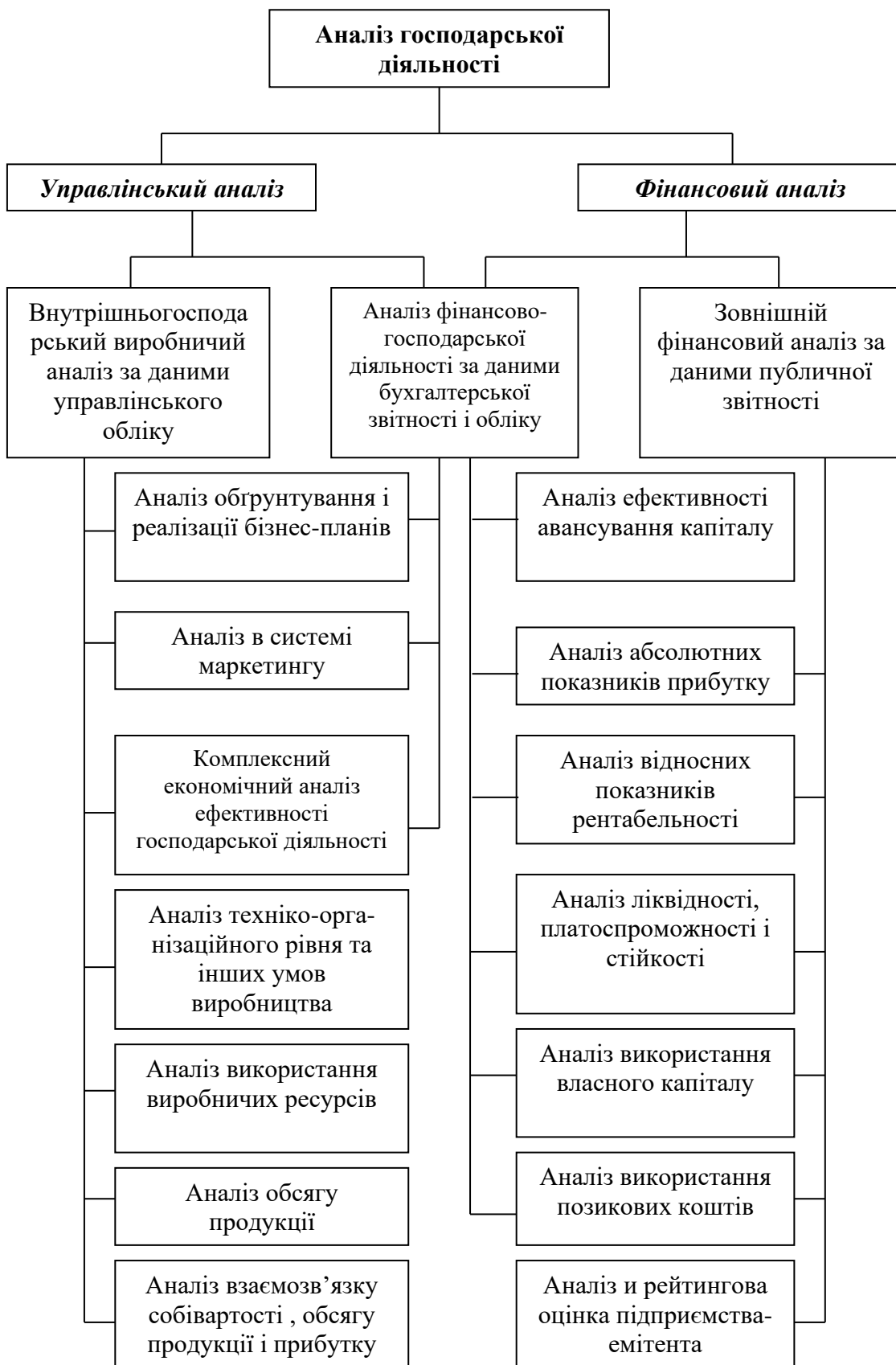

Рис. 1.1 Структура аналізу господарської діяльності підприємства []

Кожен із зазначених суб'єктів вивчає інформацію зі своєї позиції, враховує свої інтереси. Поглибити будь-який аналіз може лише керівництво підприємства, бо має можливість використовувати не лише дані звітності, але і дані всього управлінського обліку [38].

Другою групою є користувачі фінансової звітності, які самі по собі і незацікавлені в результатах діяльності підприємства, але за договорами (домовленістю) повинні захищати інтереси першої групи (аудитори, консалтингові фірми, юристи, асоціації, профспілки та інші) [62].

1.2 Сутність аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства

Під фінансово-господарською діяльністю підприємства розуміємо сукупність дій з виробництва і реалізації продукції, товарів, послуг, при використанні обмеженого обсягу фінансових ресурсів. Господарська діяльність означає саме створення товарів, послуг, продукції [3].

Фінансова діяльність є частиною загального господарського процесу на підприємстві. Таким чином, «фінансово-господарська» може здаватися певною тавтологією. Хоча з іншого боку, в сучасних ринкових умовах фінансова діяльність має ключове значення для забезпечення стабільності щоденної діяльності підприємства. Без залучення необхідних фінансових ресурсів, їх грамотного розміщення, ефективного управління різноспрямованими грошовими потоками неможливо забезпечити стійкість такого процесу. Саме тому виокремлюють фінансову діяльність, як частину загальної фінансово-господарської діяльності підприємства. При цьому під словом «діяльність» розуміють відповідну активність [4].

Метою проведення аналізу фінансово-господарської діяльності є вивчення поточного стану справ на підприємстві, а також виявлення резервів

для її покращання. Щодо конкретних питань, які будуть досліджені в рамках такого аналізу, то не існує універсальної відповіді. Все залежить від того, що на якій ділянці фінансово-господарської діяльності підприємства на даний момент є певні проблеми, наприклад, значна дебіторська заборгованість, неповна завантаженість устаткування, потреба термінового погашення боргів і так далі.

У першому випадку аналіз фінансово-господарської діяльності повинен бути спрямований на дослідження оборотності і періоду одного обороту дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги, структури дебіторської заборгованості в розрізі клієнта, терміну надання товарного кредиту, якості такої заборгованості. У другому випадку аналітик повинен бути націлений на дослідження питань інтенсивності використання основних засобів, їх стану, ритмічності виробництва, достатності трудових, матеріальних, інших ресурсів для забезпечення безперебійності виробничого процесу. У третьому потрібно аналізувати виручку і поточну кредиторську заборгованість підприємства [5].

Таким чином, початковий експрес-аналіз фінансово-господарської діяльності повинен дати відповідь на питання, де саме, на якій ділянці потрібно зосередити увагу аналітика в процесі аналізу фінансово-господарської діяльності.

Можна проводити і комплексний аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства, в рамках якого можна виділити такі основні напрямки:

- формування власного капіталу підприємства (емісія акцій, або інших фінансових інструментів, формування інших видів власного капіталу);
- залучення позикових коштів, товарних кредитів, інших фінансових ресурсів (дебіторська заборгованість, кредиторська заборгованість, оборотність активів, запасів тощо);

- покупка, транспортування, установка, тестування, запуск машин і обладнання (використання обладнанні та інших основних фондів, їх оновлення, вибуття, фондівддача);
- формування оборотного капіталу: покупка необхідної сировини, матеріалів, запасних частин, створення інших запасів (розмір запасів, їх оптимальність, оборотність, заборгованість постачальникам) [8];
- розроблення комплексної системи товарного кредитування клієнтів; вибір оптимальних залишків грошових коштів і еквівалентів в касі і в банку. створення інвестиційного портфеля підприємства (дебіторська заборгованість, поточна ліквідність, показники інвестування);
- управління процесом формування доходів, вибір асортименту, місць продажу, комунікаційної політики, інших параметрів маркетингової діяльності підприємства;
- управління як виробничими витратами, так і витратами на збут, управління, обслуговування кредитів і т. д.;
- виконання інших дій, які спрямовані на забезпечення сталого положення і ефективної діяльності підприємства в короткостроковій і довгостроковій перспективі [14].

Основними методами аналізу фінансово-господарської діяльності, які широко застосовуються в практиці господарської діяльності підприємств, є:

- горизонтальний аналіз (при його проведенні визначають абсолютні й відносні зміни величини різних статей балансу або іншої звітності за певний період або за кілька періодів);
- вертикальний аналіз (передбачає розрахунок питомої ваги окремих статей у загальному підсумку балансу або звітності іншого виду, тобто вивчення структури статей на звітну дату або за кілька періодів);
- коефіцієнтний аналіз (дозволяє вивчити рівень і динаміку відносних показників фінансово-економічного стану, шляхом співвідношення величин балансових статей (або статей звіту про фінансову результати) до інших абсолютних показників, які можна отримати на основі звітності). Розраховані

коефіцієнти порівнюються з базовими даними або нормативними значеннями, або тенденціями їх зміни – зростання, зменшення тощо;

- факторний аналіз застосовують для виявлення причин зміни абсолютних і відносних фінансових показників, а також для визначення кількісного результату впливу факторів на зміну фінансового показника, який аналізується (при цьому аналізі по черзі нівелюють вплив інших факторів, визначаючи вплив одного);

- трендовий аналіз полягає у порівнянні певної позиції звітності з рядом попередніх періодів та визначенні тренду (основної тенденції динаміки показника, яка звільнена від випадкових впливів та індивідуальних особливостей окремих періодів, що розглядаються). За допомогою тренда формують можливі значення показників в майбутньому, а отже, ведеться перспективний прогнозний аналіз

- порівняльний (або просторовий аналіз) передбачає порівняння показників звітності даного підприємства з окремими показниками інших підприємств холдингу, дочірніми підприємствами, між підрозділами, цехами, конкурентами, показників підприємства з середніми господарськими даними по країні тощо [1, 4,33,61,62].

Якість аналізу фінансово-господарської діяльності залежить від застосованої методики, достовірності даних фінансової звітності, а також від компетенції керівника, який приймає управлінські рішення [10].

1.3 Інформаційна база аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства

Інформаційною базою фінансово-економічного аналізу, як вже зазначалося вище, є бухгалтерська звітність. Вона містить показники, які відображують майновий та фінансовий стан підприємства на певну звітну

дату, а також фінансові результати його діяльності за звітний період (наростаючим з початку року підсумком).

Склад звітності, її зміст, структуру, вимоги щодо її складання та інші методичні засади формування регламентуються Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку (П(С)БО) 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджені Наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. №8 [34].

Фінансова звітність відповідно до П(С)БО складається з балансу (форма № 1), звіту про фінансові результати (форма № 2), звіту про рух грошових коштів (форма № 3) і звіту про власний капітал (форма № 4). і приміток до звітів [11, 48,61].

Фінансові звіти містять статті, склад і зміст яких визначається теж відповідними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

Баланс підприємства відображує на певну звітну дату активи, зобов'язання і власний капітал підприємства. Він складається із двох частин: активу і пасиву. В активі показуються ресурси, якими володіє підприємство і використання яких сприятиме отриманню економічних вигод у майбутньому, — основні засоби, виробничі запаси, готова продукція, гроші тощо. Актив балансу відповідає на запитання: що є в господарстві? Що є у підприємства? В пасиві балансу показують власний капітал та зобов'язання, тобто має бути дана відповідь на запитання: чиє майно підприємства? За рахунок чийх коштів воно придбано? Підсумки активу і пасиву балансу підприємства завжди рівні між собою [65,6].

Інформація, подана в бухгалтерській формі № 2 «Звіт про фінансові результати», є більш аналітичною, деталізованою і конкретною у порівнянні з загальним бухгалтерським балансом (форма № 1). Для інвесторів і аналітиків ця форма є в багатьох відношеннях важливішою, ніж сам баланс, тому що в ній міститься не застигла одномоментна (на певну дату) інформація, а динамічна інформація про те, яких успіхів досягло підприємство протягом року та за рахунок яких факторів. В цьому звіті

міститься інформація про виручку, інші доходи підприємства, собівартість продукції, прибутки або збитки, структуру матеріальних витрат.

За даними форми № 2 аналізують фінансових результатів діяльності підприємства як по загальному обсягу в динаміці, так і за структурою, а факторний аналіз прибутку та рентабельності [48].

Пояснення до балансу і звіту про фінансові результати (Примітки до фінансової звітності) містять розшифрування окремих показників форм № 1 і 2, що характеризують структуру майна, джерела його утворення, склад і розміри окремих видів дебіторської і кредиторської заборгованостей, основних засобів і нематеріальних активів, фінансових вкладень і зобов'язань.

2 МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1 Загальна оцінка статей балансу

Проаналізувавши різні методики аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства, ми прийшли до висновку про доцільність поділу даного аналізу на наступні блоки (рис 2.1).

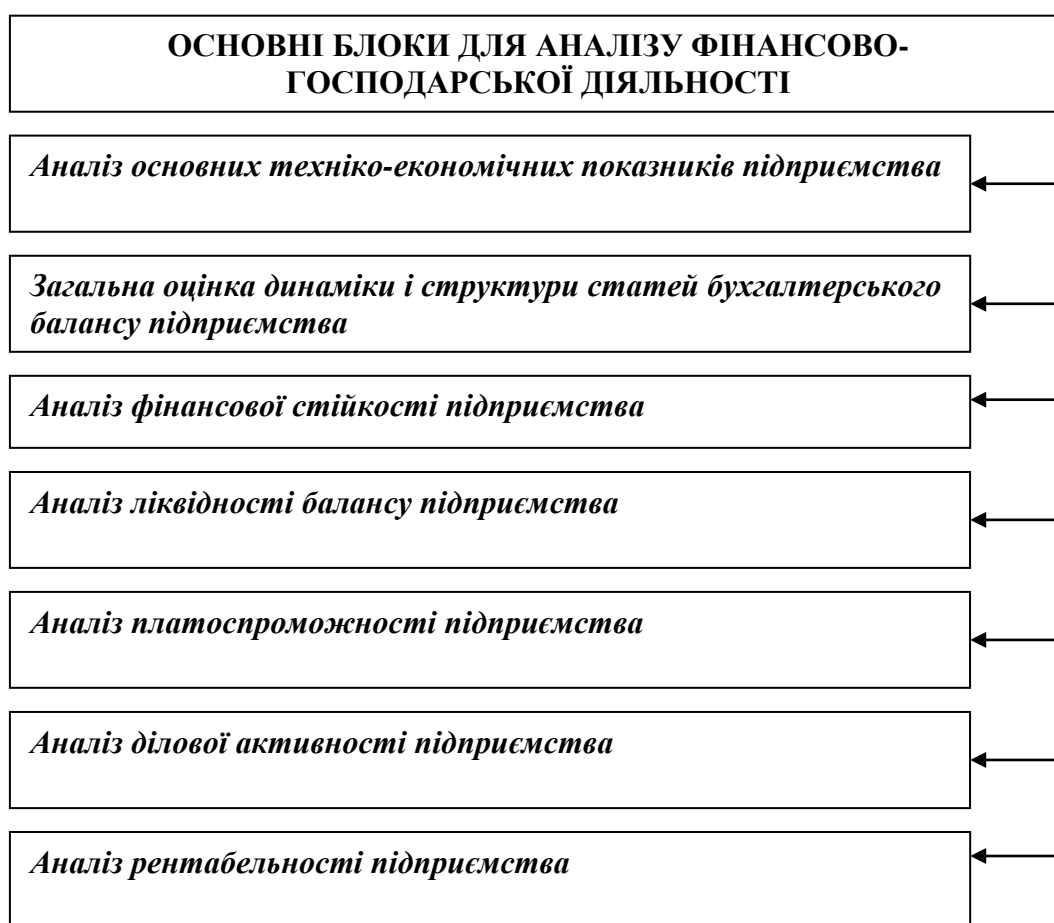

Рис. 2.1 – Блоки аналізу фінансово-господарської діяльності [49, 41]

Розглянемо окремо кожен з блоків аналізу.

Як вже зазначалося у попередньому розділі, фінансовий стан підприємства характеризується розміщенням і використанням засобів (активів) і джерелами їх формування (власного капіталу і зобов'язань, тобто

пасивів). Ці відомості представлені в балансі підприємства. Для проведення якісного аналізу балансу рекомендується в науковій та науково-практичній літературі скласти порівняльний аналітичний баланс.

Порівняльний аналітичний баланс будується на основі показників звичайного балансу шляхом доповнення його показниками структури, динаміки і структурної динаміки вкладень і джерел коштів підприємства за звітний період [52,54].

Обов'язковими показниками порівняльного аналітичного балансу є: абсолютні величини за статтями звичайного звітного балансу на початок і кінець періоду; питомі ваги статей балансу у валюті балансу на початок і кінець періоду; зміни в абсолютних величинах; зміни в питомих вагах; зміни у % до змін валюти балансу (температура приросту).

Порівняльний аналітичний баланс гарний тим, що зводить воедино і систематизує ті розрахунки, які зазвичай проводить будь-який аналітик при початковому ознайомленні з балансом. Схема порівняльного аналітичного балансу охоплює багато важливих показників, що характеризують статику і динаміку фінансово-економічного стану підприємства [33].

Порівняльний баланс фактично містить показники горизонтального і вертикального аналізу, які активно використовуються в практиці зарубіжних підприємств. Всі показники порівняльного балансу можна розбити на три групи:

- 1) показники структури балансу;
- 2) показники динаміки балансу;
- 3) показники структурної динаміки балансу.

Для розуміння загальної картини зміни фінансового стану важливими є показники структурної динаміки балансу. Зіставляючи структури змін в активі і пасиві можна зробити висновок про те, через які джерела в основному був приплив нових коштів і в які активи ці нові кошти вкладені.

Для деталізації загальної картини змін у фінансово-економічному стані будуються таблиці аналогічні порівняльному аналітичному балансу.

Наприклад, для визначення структури і динаміки стану запасів використовується таблиця, побудована на основі даних розділу II активу балансу та даних Приміток до фінансової звітності [23].

Такі ж таблиці служать для аналізу структури і динаміки основних засобів, дебіторської або кредиторської заборгованостей тощо.

2.2 Аналіз фінансової стійкості та ліквідності

Після загальної характеристики фінансово-господарської діяльності і її зміни за звітний період наступним завданням є дослідження показників фінансової стійкості підприємства.

Фінансова стійкість гарантує постійну платоспроможність [14].

Показники фінансової стійкості характеризують ступінь захищеності інтересів інвесторів і кредиторів. Найважливішим показником є коефіцієнт фінансової автономії (концентрації власного капіталу). Він показує частку власних коштів у вартості капіталу підприємства. Граничне значення показника - не менше 0,7. Високим рівнем цього показника вважається 0,5 - 0,6. Ризик кредиторів у такому випадку зведений до мінімуму. Зворотним коефіцієнту незалежності є коефіцієнт заборгованості (або фінансової залежності), який є питомою вагою позикових коштів у вартості майна. Відповідно його граничне значення - не більше 0,3. Для аналізу також можна використовувати показник співвідношення позикових і власних коштів (плече фінансового важеля). При зростанні показника збільшується і ризик акціонерів, бо при невиконанні зобов'язань за платежами збільшується імовірність банкрутства. Цікавим для аналізу є також показник реальної вартості основних фондів у майні підприємства [24, 43,44,45]

Узагальнюючим показником фінансової стійкості є, надлишок або нестача джерел коштів для формування запасів і витрат, який розраховується як різниця величини джерел коштів і величини запасів і витрат.

Враховуючи, що запаси і витрати підприємства формуються за рахунок трьох джерел, визначають три показники забезпеченості запасів і витрат джерелами їх формування.

1. Надлишок (+) або нестача (–) власних оборотних коштів.
2. Надлишок (+) або нестача (–) власних і довготермінових позикових коштів формування запасів і затрат.
3. Надлишок (+) або нестача (–) загальної суми основних джерел для формування запасів і затрат [7, 12, 14, 19, 44,45].

Розрахунок трьох показників забезпеченості запасів відповідними джерелами їх формування дає можливість визначити один з існуючих типів фінансової стійкості (рисунок 2.2):

Рис. 2.2 – Типи ситуації фінансової стійкості підприємства

При абсолютній фінансовій стійкості власні оборотні кошти повністю забезпечують запаси. При нормальній – запаси забезпечуються власними оборотними коштами та довгостроковими зобов'язаннями. При нестійкій – запаси забезпечуються за рахунок усіх основних джерел їх формування. При

кризовій - запаси не забезпечуються всіма основними джерелами їх формування і підприємство перебуває на межі банкрутства [25].

Потреба в аналізі ліквідності балансу виникає в сучасних умовах у зв'язку з посиленням фінансових обмежень і необхідністю оцінки кредитоспроможності підприємства. Ліквідність балансу визначається як ступінь покриття зобов'язань підприємства його активами, термін перетворення яких в грошову форму відповідає терміну погашення зобов'язань [20].

Таблиця 2.1 - Поділ активів і пасивів підприємства на групи для визначення ліквідності балансу

Активи	Пасиви
найбільш ліквідні активи (A1) — до них всі статті коштів й короткострокові фінансові вкладення (надійні цінні папери)	найбільш термінові зобов'язання (П1) — короткострокова кредиторська заборгованість по розділу III пасиву, а також поточні зобов'язання з розрахунків
швидко реалізовані активи (A2) — дебіторська заборгованість та інші оборотні активи	короткострокові пасиви (П2) — короткострокові кредити й поточна заборгованість по довгострокових зобов'язаннях, — розділ III пасиву, крім включених у попередню групу
повільно реалізовані активи (A3) — Запаси, а також статті «Довгострокові фінансові вкладення»	довгострокові пасиви (П3) — довгострокові кредити, зобов'язання, забезпечення
важко реалізовані активи (A4) — статті розділу I активу «Основні засоби» за винятком статей, включених у попередню групу	постійні пасиви (П4) — статті розділу I пасиву «Власний капітал».

Для ліквідного балансу повинні виконуватися нерівності:

$$A1 \geq P1; A2 \geq P2; A3 \geq P3; A4 \geq P4. \quad (2.1)$$

Коефіцієнти ліквідності наведені у таблиці 2.2.

Показники прибутковості підприємства – це показники рентабельності. Тобто при розрахунку будь-якого коефіцієнта рентабельності у чисельнику буде показник прибутку. Лише у випадку, коли у підприємства збитки, показники рентабельності розрахувати неможливо [55,56].

Найважливішими показниками рентабельності є рентабельність продажів (відношення прибутку до виручки від реалізації); рентабельність капіталу підприємства (відношення прибутку до капіталу підприємства); рентабельність основних засобів (відношення прибутку до вартості ОЗ), рентабельність власного капіталу (відношення прибутку до вартості власного капіталу підприємства) [14, 3].

З АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «АВАНГАРД»

3.1 Коротка характеристика підприємства й аналіз його балансу

Основні види діяльності Товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ) «Авангард» такі:

- оптова торгівля продуктами харчування, насінням сільськогосподарських культур, сільськогосподарською продукцією;
- вирощування і перероблення сільськогосподарських культур (таких, як цукровий та кормовий буряк, соняшник, гречка);
- тимчасове зберігання зазначених видів сільськогосподарської продукції.

Фінансова звітність підприємства представлена річною звітністю форми №1 «Баланс», форми №2 «Звіт про фінансові результати», форми №3 «Звіт про рух грошових коштів», №4 «Звіт про власний капітал».

В останні роки підприємство працювало досить стабільно, тобто отримувало прибуток, але в 2019 році воно вперше отримало збиток 1412 тис. грн. через значне зростання собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), адміністративних витрат, витрат на збут, хоча це все відбувалося на тлі загального збільшення виручки від реалізації продукції.

Проведемо аналіз фінансово-економічного стану підприємства. Спочатку для попереднього його аналізу складемо агрегований баланс підприємства (таблиця 3.1).

Вважається, що фінансово-економічний стан підприємства поліпшується, якщо за звітний період збільшується валюта балансу. За даними балансу видно, що фінансово-економічний стан підприємства на кінець звітного періоду покращився, величина валюти балансу збільшилася з 8600 до 17421 тис. грн., тобто більше, ніж в два рази.

Таблиця 3.1 – Агрегований баланс підприємства, тис. грн.

Актив	На початок року	На кінець року	Пасив	На початок року	На кінець року
I. Необоротні активи	90	67	I. Власний капітал	4560	3096
II. Оборотні активи	8220	12946	II. Довгострокові зобов'язання та забезпечення		
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття			III. Поточні зобов'язання і забезпечення	4040	14325
			IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття		
Баланс	8600	17421	Баланс	8600	17421

Величина власного капіталу підприємства за звітний період зменшилася з 4560 тис. грн. до 3096 тис. грн. А величина короткострокових зобов'язань, навпаки, збільшилася з 4040 тис. грн. до 14325 тис. грн.

Власний капітал є основою самостійності і незалежності підприємства, від співвідношення власного і позикового капіталу залежить величина ризику кредиторів підприємства. Чим вище частка власних, і чим менше частка позикових коштів, тим менше розмір ризику втрати для кредиторів.

Від того, наскільки оптимально співвідношення власного і позикового капіталу залежить фінансово-економічний стан підприємства. Важливими показниками при цьому є:

- коефіцієнт фінансової автономії (незалежності) або питома вага власного капіталу в його загальній сумі. Розрахуємо даний показник на початок і кінець періоду:

$$K_{\text{ф.а.н}} = 4560 / 8600 = 0,53$$

$$K_{\text{ф.а.к}} = 3096 / 17421 = 0,178.$$

Розрахунок показує, що цей показник на кінець періоду зменшився майже в 3 рази, тобто підприємство набагато сильніше стало залежати від кредиторів.

- коефіцієнт фінансової залежності (частка позикового капіталу в загальній валюті балансу) - показник, зворотний зазначеному вище:

$$K_{\text{ф.з.н}} = 4040 / 8600 = 0,47$$

$$K_{\text{ф.з.к}} = 14325 / 17421 = 0,822.$$

Розрахунок показує значне збільшення фінансової залежності підприємства.

- плече фінансового важеля (коефіцієнт фінансового ризику), що розраховується як відношення позикового капіталу до власного:

$$K_{\text{ф.в.н}} = 4040 / 4560 = 0,88$$

$$K_{\text{ф.в.к}} = 14325 / 3096 = 4,6.$$

Збільшення цього показника свідчить про неприпустиму політику підприємства в області залучення позикових коштів. Зростання показника фінансового ризику більш, ніж в 5 разів у порівнянні з початком року ставить підприємство в повну залежність від відносин з кредиторами. Зазвичай орієнтовне нормативне значення даного показника коливається в різних галузях економіки від 0,5 до 1 (іноді допускається невелике перевищення 1). У нашому ж випадку перевищення нормативного значення коефіцієнта становить більш ніж чотири рази.

Для того, щоб з'ясувати причини змін у валюті балансу і проаналізувати структуру активів підприємства розрахуємо коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів підприємства і складемо таблицю 3.2.

Таблиця 3.2. складена у формі аналітичної таблиці (див. у розділі 2), баланс підприємства не дуже складний і складати три таблиці ми не вважаємо за необхідне.

Таблиця 3.2 - Структура активів підприємства «Авангард» по балансу,
тис. грн.

Актив	Абсолютні величини		Питома вага, %		Зміни			
	на початок звітного періоду	на кінець звітного періоду	на початок звітного періоду	на кінець звітного періоду	в абсолютних величинах (3-2)	у питомій вазі (5-4)	у % до величини на початок періоду (6:2) 100	у % до зміни підсумку балансу (6:66) 100
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I. Необоротні активи	90	67	1,0	0,4	-23	-0,6	-25,6	-0,3
II. Оборотні активи	8510	17350	98,9	99,6	8840	0,7	103,9	102,8
- запаси	8220	12946	95,6	74,3	4726	-21,3	57,5	55,0
- дебіторська заборгованість	10	2043	0,1	11,7	2033	11,6	20330	23,6
- інші оборотні активи	280	1147	3,3	6,6	867	3,3	309,6	10,1
- грошові кошти		318	-	1,8	-	-	-	-
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	-							
Баланс	8600	17421	100	100	8221	-	102,7	102,7

Розрахуємо коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів за формулою (2.2):

$$K_{o.v.n} = 8220 / 90 = 91,3$$

$$K_{o.v.k} = 12946 / 67 = 193,2$$

У підприємства, яке займається виробництвом сільськогосподарської продукції велика питома вага оборотних активів і дуже невелика частка необоротних, тому що підприємство для своєї основної діяльності орендує машини і обладнання, а також користується послугами інших підприємств.

З таблиці 3.2 видно, що за звітний період структура активів підприємства істотно не змінилася, тобто у підприємства дуже висока величина оборотних коштів і невелика кількість основних фондів. За звітний

період величина основних фондів ще зменшилася за рахунок їх подальшого зносу (на 23 тис. грн.), а величина оборотних коштів колосально збільшилася (на 8840 тис. грн. або на 103,9 % в порівнянні з початком періоду) в основному за рахунок зростання запасів (на 4726 тис. грн.).

У структурі оборотних активів значно збільшилася і дебіторська заборгованість (збільшення склало 2033 тис. грн., а в структурі активів підприємства на початок року вона становила всього 0,1 %, а на кінець року склала вже 11,7 %). Зросли також інші оборотні активи, їх зростання склало 867 тис. грн. На кінець періоду з'явилися кошти на розрахунковому рахунку (318 тис. грн.), А на початок періоду вони були відсутні взагалі. Відсутність вільних грошових коштів негативно позначалося на ліквідності балансу підприємства.

Щоб вивчити зміни окремих статей запасів і їх вплив на зміну валюти балансу складаємо таблицю 3.3.

Таблиця 3.3 - Структура стану запасів підприємства «Авангард» (за Примітками до фінансової звітності), тис. грн.

Актив	Абсолютні величини		Питома вага, %		Зміни			
	на початок звітного періоду	на кінець звітного періоду	на початок звітного періоду	на кінець звітного періоду	в абсолютних величинах(3-2)	у питомій вазі (5-4)	у % до величини на початок періоду (6:2) 100	у % до зміни підсумку балансу (6:66) 100
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Виробничі запаси	387	417	4,7	3,2	30	-1,5	7,8	3,6
Незавершене виробництво	1273	2468	15,5	19,1	1195	3,6	93,9	14,5
Товари	6560	10061	79,8	77,7	3501	-2,1	53,4	42,6
Разом	8220	12946	100	100	4726	-	57,5	57,5

Зростання величини оборотних коштів обумовлене, як уже говорилося вище, зростанням запасів, особливо, як видно з таблиці 3.3, - зростанням

товарів з 6560 тис. грн. до 10061 тис. грн., тобто на 53,4 %, що вплинуло на зміну загальної величини запасів на 42,6 %.

Можна сказати, що на підприємстві відбулося затоварення. Крім того, всі інші статті запасів (виробничі запаси, незавершене виробництво) за звітний період зросли (виробничі запаси на 30 тис. грн., незавершене виробництво на 1195 тис. грн.).

І загальне зростання величини запасів склало 57,5 % або 4726 тис. грн.

Оцінка позитивної і негативної динаміки запасів, дебіторської заборгованості, короткострокових фінансових вкладень і грошових коштів в теорії повинна проводитися на основі зіставлення з динамікою фінансових результатів. На даному підприємстві відбулося незначне зростання виручки від реалізації продукції, тому зростання запасів не може бути розцінене як свідчення розширення обсягів виробництва, а тільки - як наслідок зниження ділової активності і відповідно збільшення періоду обороту коштів.

Перейдемо до аналізу структури джерел коштів підприємства або до аналізу пасиву його балансу. Пасиви підприємства «Авангард» складаються тільки з власного капіталу і поточних зобов'язань. Для аналізу пасивів за формою, запропонованою в розділі 2 складаємо розрахункову таблицю 3.4.

У пасиві балансу підприємства за звітний період теж відбулися зміни. Істотно змінилася структура пасиву, якщо на початок періоду власний капітал становив 53 % пасиву балансу, то на кінець періоду всього 17 % з невеликим. Власний капітал на кінець періоду зменшився не тільки у відносному вираженні, але й у абсолютному вимірі з 4560 тис. грн. до 3096 тис. грн., тобто на 32 %.

Таблиця 3.4 - Структура пасиву підприємства «Авангард», тис. грн.

Актив	Абсолютні величини		Питома вага, %		Зміни			
	на початок звітного періоду	на кінець звітного періоду	на початок звітного періоду	на кінець звітного періоду	в абсолютних величинах (3-2)	у питомій вазі (5-4)	у % до величин на початок періоду (6:2) 100	у % до зміни підсумку балансу (6:6) 100
I. Власний капітал	4560	3096	53,0	17,8	-1464	-35,2	-32,1	-17,0
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення								
III. Поточні зобов'язання і забезпечення, у тому числі:	4040	14325	47,0	82,2	10285	35,2	254,8	119,6
- поточна кредиторська заборгованість за розрахунками	90	142	1,0	0,8	52	-0,2	58,8	0,6
- поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	3560	14137	41,4	81,1	10577	39,7	297,1	123,0
- інші поточні зобов'язання	390	46	4,5	0,3	-344	-4,2	-88,2	-4,0
VI. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			-	-	-	-	-	-
БАЛАНС	8600	17421	100	100-	8821-	-	102,7	102,7

Зате можна відзначити зростання поточних зобов'язань підприємства в звітному періоді, який стався за рахунок збільшення кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги з 3560 тис. грн. до 14137 тис. грн. (або на 297,1 % у порівнянні з початком періоду), а також за рахунок невеликого збільшення поточних зобов'язань за розрахунками (на 52 тис.грн.). Загальна сума поточних зобов'язань підприємства на кінець періоду склала 82,2 % джерел коштів підприємства. Це свідчить про

зниження ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства, але більш детальний аналіз цих показників буде зроблений нижче.

Отже, попередньо фінансово-господарську діяльність підприємства можна охарактеризувати як нестабільну, побоювання викликає величезне зростання поточних зобов'язань підприємства на кінець звітного періоду, зменшення величини власного капіталу і зростання запасів на підприємстві.

3.2 Оцінка фінансової стійкості підприємства «Авангард»

На початку цього розділу було проведено попередній аналіз балансу підприємства, який показав, що у підприємства на кінець періоду дуже знизилася ліквідність, платоспроможність і фінансова стійкість.

В цьому підрозділі ми розрахуємо показники фінансової стійкості і стабільності, як у вигляді коефіцієнтів, так і у вигляді розрахунку показників, що характеризують в абсолютному вираженні наявність власних оборотних коштів підприємства.

Величина власних оборотних коштів підприємства є одним з основних показників фінансової стійкості, він розраховується як різниця між першим розділом пасиву балансу («Власний капітал») і першим розділом активу балансу («Необоротні активи»). Розрахуємо цей показник на початок і кінець періоду:

$$ВOK_{п} = 4560 - 90 = 4470 \text{ тис. грн.}$$

$$ВOK_{к} = 3096 - 67 = 3029 \text{ тис. грн.}$$

Взагалі позитивна величина власних оборотних коштів характеризує позитивно фінансову стійкість підприємства, але для того щоб зробити конкретні висновки потрібно розрахувати тривимірний показник фінансової стійкості, побудова якого ґрунтується на обліку в складі джерел коштів

підприємства спочатку тільки власного капіталу, потім довгострокових зобов'язань, і, нарешті, короткострокових зобов'язань.

Для спрощення і наочності розрахунків складаємо розрахункову таблицю 3.5.

Таблиця 3.5 - Розрахунок тривимірного показника фінансової стійкості підприємства «Авангард»

Показники	На початок періоду	На кінець періоду	Зміни за період
1	2	3	4
1. Джерела власних коштів	4560	3096	-1464
2. Основні кошти та інші необоротні активи	90	67	-23
3. Наявність власних оборотних коштів (ряд. 1- ряд.2)	4470	3029	-1441
4. Довгострокові кредити й позикові кошти	-	-	-
5. Наявність власних і довгострокових позикових джерел формування запасів і витрат (ряд. 3 + ряд. 4)	4470	3029	-1441
6. Короткострокові кредити й позикові кошти	4040	14325	10285
7. Загальна величина основних джерел формування запасів і витрат (ряд.5 + ряд.6)	8510	17354	8844
8. Загальна величина запасів і витрат	8220	13246	5026
9. Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів (ряд. 3-ряд.8)	-3750	-10217	-6467
10. Надлишок (+) або нестача (-) власних і довгострокових позикових джерел формування запасів і витрат (ряд. 5-ряд.8)	-3750	-10217	-6467
11. Надлишок (+) або нестача (-) загальної величини основних джерел формування запасів і витрат (ряд. 7-ряд.8)	+290	+4108	3818
12. Трикомпонентний показник типу фінансової ситуації ($S = S(\text{ряд.9}), S(\text{ряд. 10}), S(\text{ряд. 11})$)	(0,0,1)	(0,0,1)	x

Розрахунок даного показника говорить про нестійкий фінансовий стан підприємства, тому що у підприємства недостатньо джерел власних коштів і взагалі немає довгострокових позикових коштів (які можуть розглядатися як прирівняні до власних), що покривають потребу підприємства в запасах і витратах (див. ряд. 9, 10 таблиці 3.5).

Розрахуємо інші показники, що характеризують фінансову стійкість і платоспроможність підприємства.

Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів, який розраховується відношенням коштів до величини власних оборотних коштів. Його значення можна розрахувати тільки на кінець періоду, тому що на початок періоду у підприємства не було коштів на рахунку і в касі.

$K_{\text{м.вок к}} = 318 / 3029 = 0,1$, тобто тільки 10-ма % власних оборотних коштів підприємство може вільно маневрувати.

Показник заборгованості кредиторам розраховується як відношення всієї кредиторської заборгованості до загальної суми активів підприємства:

$$K_{\text{зк.н}} = 4040 / 8600 = 0,47$$

$$K_{\text{зк.к}} = 14325 / 17421 = 0,822$$

Таким чином, видно, що заборгованість перед кредиторами у підприємства на кінець періоду зросла майже в два рази.

Розрахуємо частку власних оборотних коштів у покритті запасів як відношення власних оборотних коштів до загальної величини запасів:

$$K_{\text{п.з. н}} = 4470 / 8220 = 0,54 \text{ або } 54 \%,$$

$$K_{\text{п.з. к}} = 3029 / 12946 = 0,23 \text{ або } 23 \%.$$

Можна сказати, що на початок року більше половини запасів покривалося власними оборотними засобами, а на кінець року тільки чверть, що говорить про зниження фінансової стійкості підприємства.

3.3 Аналіз платоспроможності, ліквідності та ділової активності підприємства

Під платоспроможністю підприємства розуміють його здатність своєчасно виконувати свої зобов'язання. Тому основним показником, який розраховується при цьому, є загальний коефіцієнт покриття, тобто відношення поточних активів до поточних зобов'язань підприємства:

$$K_{п.о.н} = 8510 / 4040 = 2,1$$

$$K_{п.о.к} = 17350 / 14325 = 1,21$$

Коефіцієнт покриття у підприємства знизився на кінець періоду, але все ж таки не менше нормативного значення (1), отже, підприємство можна назвати платоспроможним.

Розрахуємо наступний показник - проміжний коефіцієнт покриття як відношення суми грошових коштів і дебіторської заборгованості до величини короткострокових позикових коштів:

$$K_{п.пр.н} = 10 / 4040 = 0,0025$$

$$K_{п.пр.к} = 2361 / 14325 = 0,16$$

Проміжний коефіцієнт покриття у підприємства менше норми як на початок року, так і на кінець. Це відбувається через відсутність у підприємства дебіторської заборгованості та коштів на рахунку на початок року і недостатнього їх розміру на кінець року.

Перейдемо до аналізу ліквідності балансу підприємства та розрахунку коефіцієнтів ліквідності.

Розподілимо активи і зобов'язання підприємства «Авангард» за ступенем ліквідності. Для цього складемо таблицю 3.6.

У першій групі найбільш ліквідних активів (А1) ставляться грошові кошти, але їх у підприємства на початок року не було взагалі. На кінець року ця цифра склала 318 тис. грн.

До другої групи швидко реалізованих активів підприємства (А2) відносяться на початок року дебіторська заборгованість (10 тис. грн.), Інші оборотні активи (280 тис. грн.) і товари (6560 тис. грн.); на кінець року дебіторська заборгованість (2025 тис. грн. + 18 тис. грн. + 600 тис. грн.), інші оборотні активи (1147 тис. грн.) і товари (10061 тис. грн.).

До третьої групи повільно реалізованих активів (А3) відносяться на початок року виробничі запаси (387 тис. грн.) і незавершене виробництво (1273 тис. грн.) в сумі 1660 тис. грн., А на кінець року виробничі запаси

(417 тис. грн.) і незавершене виробництво (2768 тис. грн.) в сумі - 3185 тис. грн.

Таблиця 3.6 - Ліквідність балансу підприємства

АКТИВ	На початок періоду	На кінець періоду	ПАСИВ	На початок періоду	На кінець періоду	Платіжний надлишок або нестача		В % до величині підсумку групи балансу	
						на початок періоду	на кінець періоду	на початок періоду	на кінець періоду
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. Найбільш ліквідні активи	0,0	318	1. Найбільш термінові зобов'язання	3650	14279	-3650	-13961	-42,4	-79,9
2. Швидко реалізовані активи	6850	13851	2. Короткострокові пасиви	390	46	+6460	+13805	+75,1	+79,1
3. Повільно реалізовані активи	1660	3185	3. Довгострокові пасиви	0,0	0,0	+1660	+3185	+19,3	+18,2
4. Важко реалізовані активи	90	67	4. Постійні пасиви	4560	3096	-4470	-3029	-52,0	-17,4
БАЛАНС (ряд. 1+ряд.2+ряд.3+ряд. 4)	8600	17421	БАЛАНС (ряд. 1+ряд.2+ряд.3+ряд.4)	8600	17421	x	x	x	x

До четвертої групи (А4) важко реалізованих активів належать необоротні активи на початок року в сумі 90 тис. грн., на кінець року в сумі - 67 тис. грн.

Пасиви балансу згрупуємо за ступенем терміновості їх оплати:

- найбільш термінові зобов'язання (П1) - до них відносяться короткострокова кредиторська заборгованість, а також поточні зобов'язання за розрахунками; що на початок року складе $90 + 3560 = 3650$ тис. грн., а на кінець року $142 + 14137 = 14279$ тис. грн.

- короткострокові пасиви (П2) - це інші поточні зобов'язання на початок року 390 тис. грн., на кінець року - 46 тис. грн.

- довгострокові пасиви (П3) - це довгострокова заборгованість, якої у підприємства ні на початок, ні на кінець року немає.

- постійні пасиви (П4) - це власний капітал підприємства. На початок року його величина 4560 тис. грн., на кінець року - 3096 тис. грн.

Для визначення ліквідності балансу треба зіставити підсумки наведених даних за активом і пасивом.

З таблиці видно, що баланс підприємства є абсолютно неліквідним, тобто співвідношення, про яке йшлося у розділі 2 не виконується. Тому можна порекомендувати переглянути структуру активів і пасивів підприємства в бік збільшення найбільш ліквідних активів при зменшенні величини швидко реалізованих активів.

Зіставлення різних по ліквідності активів різних зобов'язань по терміновості оплати дають можливість розрахувати різні показники ліквідності.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності - це відношення коштів підприємства до суми короткострокових зобов'язань. Цей показник можна розрахувати тільки на кінець року, тому що на початок року він дорівнює 0. На кінець року: $K_{\text{а.л.к}} = 318 / 14325 = 0,022$. Це набагато менше нормативного значення, рівного 0,2. Тому підприємству можна порекомендувати збільшення грошових коштів на рахунку для збільшення абсолютної ліквідності.

Проміжний коефіцієнт ліквідності розраховується як відношення грошових коштів і дебіторської заборгованості до суми короткострокових зобов'язань:

$$K_{\text{п.л.н}} = 10 / 4040 = 0,1$$

$$K_{\text{п.л.к}} = (318 + 2025 + 18 + 600) / 14325 = 0,206.$$

Нормативне значення даного показника більше 0,7, тому можна сказати. Що і проміжний коефіцієнт ліквідності у підприємства нижче норми.

Коефіцієнт загальної ліквідності розраховується як відношення грошових коштів, дебіторської заборгованості та вартості виробничих запасів до суми короткострокових зобов'язань:

$$K_{з.л.н} = (387 + 1273 + 6560 + 10) / 4040 = 2,03$$

$$K_{з.л.к} = (318 + 2025 + 18 + 600 + 417 + 2768 + 10061) / 1432,5 = 1,13.$$

Нормативне значення даного показника більше 1, тому даний показник і на початок і на кінець року знаходиться в межах норми.

Тобто можна сказати, що в перспективі підприємство може розраховуватися за короткостроковими зобов'язаннями. Головне, щоб кредитори не висунули претензії одночасно, адже це є «ахіллесовою п'ятою» підприємства.

Проаналізуємо дебіторську і кредиторську заборгованість на підприємстві.

В теорії дебіторська заборгованість - це відволікання з діяльності підприємства оборотних коштів, яке є причиною фінансових ускладнень. Але на даному підприємстві її величина на початок року незначна, а на кінець - теж не викликає побоювань. Основна сума дебіторської заборгованості на кінець року (600 тис. грн.) - це заборгованість із внутрішніх розрахунків.

Кредиторська заборгованість - результат напруженого фінансово-економічного стану; в результаті нестачі необхідних коштів затримується виконання платежів різним організаціям і особам. У підприємства величезна кредиторська заборгованість, особливо за товари, роботи, послуги, тобто перед постачальниками і підрядниками. Тому фінансово-економічний стан підприємства з цієї точки зору не можна назвати стійким. Як вже говорилося вище, якщо всі кредитори пред'являть претензії підприємству одночасно, то йому доведеться дуже несолодко.

Розрахуємо коефіцієнти оборотності дебіторської та кредиторської заборгованості. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості розраховується як відношення виручки від реалізації і величини дебіторської заборгованості.

$$K_{о.дз.н} = 22050 / 10 = 2205,0$$

$$K_{о.дз.к} = 25338 / 2643 = 9,58$$

А на підставі цих коефіцієнтів визначимо період оборотності дебіторської заборгованості:

$$O_{\text{н}} = 360/2205 = 0,16 \text{ дня}$$

$$O_{\text{к}} = 360 / 9,58 = 37,5 \text{ днів.}$$

Хоча за даними оборотність дебіторської заборгованості сповільнилася, але все ж на фінансовий стан підприємства це ніяк не позначилося, просто підприємство стало реалізовувати частину продукції без передоплати.

Розрахуємо коефіцієнти оборотності кредиторської заборгованості підприємства як відношення виручки від реалізації до величини кредиторської заборгованості, на початок року цей показник:

$$K_{\text{о.кз.н}} = 22050 / 3560 = 6,19,$$

$$K_{\text{о.кз.к}} = 25338 / 14137 = 1,79.$$

На підставі цих показників розрахуємо період оборотності кредиторської заборгованості:

$$O_{\text{кз.н}} = 360 / 6,19 = 58,2 \text{ дн.},$$

$$O_{\text{кз.к}} = 360 / 1,79 = 201,1 \text{ дн.}$$

Тобто оборотність кредиторської заборгованості на кінець року зменшилася майже в чотири рази. Це негативно характеризує зміни у фінансовому стані підприємства.

Коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості для підприємства можна і не розраховувати, тому що відразу видно, що кредиторська заборгованість у кілька разів перевищує дебіторську. У теорії вважається, що позитивним для підприємства є перекриття дебіторською заборгованістю кредиторської, але ми вважаємо, що підприємству краще користуватися чужими грошима, а не давати свої в користування. Хоча єдине, що бентежить - це величезний розмір кредиторської заборгованості, про який йшла мова вище.

Аналіз показників ділової активності та рентабельності підприємства «Авангард» проведемо в таблиці 3.7.

Таблиця 3.7 - Показники ділової активності та рентабельності підприємства «Авангард»

№ п/п	Показники оцінки	Порядок розрахунку або джерело одержання вихідних даних	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
Показники рентабельності підприємства				
1	Рентабельність матеріальних активів	(Прибуток до сплати податків 100 %) / ([Разом активів] - [Нематеріальні активи])	$3892 * 100\% / 8600 = 45,3\%$	-
2	Рентабельність продажів	Прибуток від реалізації продукції (робіт, послуг)/Виручка від реалізації	$13137 / 22050 = 0,59$	$5387 / 25338 = 0,21$
3	Рентабельність основної діяльності	Прибуток від реалізації продукції/Витрати на виробництво продукції	$13137 / 8913 = 1,47$	$5387 / 19951 = 0,27$
4	Рентабельність основного капіталу	Чистий прибуток/Підсумок балансу	$2310 / 8600 = 0,27$	-
5	Рентабельність власного капіталу	Чистий прибуток/Середня величина власного капіталу	$2310 / 4560 = 0,51$	-
6	Період окупності власного капіталу	Середня величина власного капіталу/Чистий прибуток	$4560 / 2310 = 1,97$	-
Показники ділової активності				
7	Загальна оборотність капіталу	Виручка від реалізації/Підсумок балансу	$22050 / 8600 = 2,56$	$25338 / 17421 = 1,45$
8	Фондовіддача основних засобів та інших необоротних активів	Виручка от реалізації/Підсумок 1 розділу активу балансу	$22050 / 90 = 245,0$	$25338 / 67 = 378,2$
9	Оборотність матеріальних запасів	Продажі/Матеріальні запаси	$22050 / 8220 = 2,68$	$25338 / 12946 = 1,96$
10	Оборотність матеріальних активів	Обсяг реалізації /Матеріальні активи	$22050 / 8600 = 2,56$	$25338 / 17421 = 1,45$
11	Оборотність власного капіталу	Виручка від реалізації/Підсумок 1 розділу пасиву балансу	$22050 / 4560 = 4,84$	$25338 / 3096 = 8,18$

Прибутковість діяльності підприємства викликає сумніви, тому що на кінець звітної періоду спостерігався збиток у діяльності підприємства. Хоча на початок періоду прибутковість була досить високою і склала 45,3 %. За звітом про фінансові результати у підприємства і на початок, і на кінець періоду був валовий прибуток, але у підприємства дуже високі інші операційні витрати (на початок періоду 8389 тис. грн., а на кінець - 5589 тис. грн.), тому такі витрати значно зменшили валовий прибуток попереднього періоду (до 3892 тис. грн.) і повністю «з'їли» прибуток звітної періоду, так, що у підприємства утворився збиток в розмірі 1412 тис. грн.

Тому показники рентабельності нами були розраховані тільки за попередній період. А в звітному рентабельність підприємства була негативною. Показники рентабельності продажів за звітний період знизилися з 59 % до 21 %, рентабельність основної діяльності зменшилася з 147 % до 27 %. Що свідчить і про погіршення діяльності підприємства з реалізації продукції без урахування зазначених вище інших операційних витрат.

Зупинимось на аналізі показників ділової активності. Деякі з них були розраховані вище в тексті роботи. Оборотноість капіталу на кінець року зменшилася, фондівіддача, навпаки, зросла, але це пов'язано не з покращанням використання основних фондів, а зі зменшенням балансової вартості останніх. Оборотноість матеріальних запасів знизилася, що підтверджує наше припущення про зниження ділової активності підприємства. Оборотноість власного капіталу зросла, але це пояснюється лише зменшенням його величини, а не підвищенням ефективності його використання.

Можна зробити наступні висновки про фінансово-господарську діяльність підприємства: на кінець періоду вона дещо погіршилася поряд зі зростанням майна підприємства, яке відбулося за рахунок збільшення поточних зобов'язань підприємства. Тому керівництву ТОВ «Авангард» потрібно постійно звертати увагу на співвідношення позикових і власних

коштів підприємства, останнє вже наближається до критичного рівня 1 (хоча за деякими методиками критичним вважається вже значення 2).

Потрібно відзначити не тільки невелику питому вагу в майні підприємства основних засобів, але і їх високу зношеність і відсутність оновлення основних засобів. Крім того, викликає побоювання затоварення запасів підприємства. І як головну ознаку погіршення фінансово-господарської діяльності підприємства можна відзначити збитковість ТОВ «Авангард» у минулому періоді.

ВИСНОВКИ

У роботі розглянуто питання аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства.

Фінансово-господарська діяльність підприємства - сукупність дій з виробництва і реалізації продукції, товарів, послуг, при використанні обмеженого обсягу фінансових ресурсів.

Метою проведення аналізу фінансово-господарської діяльності є вивчення поточного стану справ на підприємстві, а також виявлення резервів для її покращання. Щодо конкретних питань, які будуть досліджені в рамках такого аналізу, то не існує універсальної відповіді. Все залежить від того, що на якій ділянці фінансово-господарської діяльності підприємства на даний момент є певні проблеми.

У першому розділі роботи визначено основні методи аналізу та його інформаційну базу.

Завданнями другого розділу роботи було визначення основних методик аналізу фінансово-господарської діяльності в сучасних умовах. Розглянуто порядок розрахунку показників для загальної оцінки балансу підприємства, використання його основних фондів, майна, фінансової стійкості, платоспроможності, ліквідності, рентабельності.

У третьому розділі було проведено аналіз фінансово-господарської діяльності конкретного підприємства – ТОВ «Авангард». Можна зробити наступні висновки: на кінець періоду вона дещо погіршилася поряд зі зростанням майна підприємства, яке відбулося за рахунок збільшення поточних зобов'язань підприємства. Тому керівництву ТОВ «Авангард» потрібно постійно звертати увагу на співвідношення позикових і власних коштів підприємства, останнє вже наближається до критичного рівня 1.

Потрібно відзначити не тільки невелику питому вагу в майні підприємства основних засобів, але і їх високу зношеність і відсутність оновлення основних засобів. Крім того, викликає побоювання затоварення

запасів підприємства. І як головну ознаку погіршення фінансово-господарської діяльності підприємства можна відзначити збитковість ТОВ «Авангард» у минулому періоді. На підприємстві необхідно налагодити ефективний фінансовий і виробничий менеджмент, а також систему управлінського обліку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Анализ хозяйственной деятельности в промышленности: Учебник / Богданоская Л.А., Виногоров Г.Г., Мигун О.Ф. и др.; Под общ. ред. В.И.Стражева. – 2-е изд. – Мн.: Выш.шк., 1996. – 363 с.
2. Андриющенко І. Є. Аналіз фінансової стійкості підприємства в межах концепції оцінювання його життєздатності [Текст] / І. Є. Андриющенко // Держава та регіони. Економіка та підприємство. – 2015. – № 6. – С. 44-48.
3. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика [Текст]/ Базилінська О.Я. -К.:Центр учбової літератури, 2009.-328 с.
4. Баканов М.И., Шеремет А.Д. Теория экономического анализа: Учебник. – 4-е изд. – М.: Финансы и статистика, 1997. – 416 с.
5. Балабанов И.Т. Анализ и планирование финансов хозяйствующего субъекта. – М.: Финансы и статистика, 1994
6. Бернштейн Л.А. Анализ финансовой отчетности. – М.: «Финансы и статистика», 1996.
7. Борецька Н. П. Аналіз і прогнозування фінансової стійкості підприємства [Текст] / Н. П. Борецька, К. В. Міщенко // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 20. – С. 63-66.
8. Борисова В.А. Методологічні основи аналізу фінансового стану підприємств // Фінанси України. – 2007. - №10.
9. Брейли, Р. Принципы корпоративных финансов [Текст]: / пер. с англ. / Р. Брейли, С. Майерс. – М.: Олимп-Бизнес, 1997. – 1020 с. – ISBN 986-136-243-1.
10. Бригхем Ю., Гапенски Л. Финансовый менеджмент, в 2-х тт. – СПб.: экономическая школа, 1997
11. Бурденко І. М. Маніпулювання даними фінансової звітності: цілі, мотиви та об'єкти [Текст] / І. М. Бурденко, А. В. Джолос // Проблеми і перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України: збірник матеріалів І Всеукраїнської науково-практичної конференції 23-24 листопада

2016 р. / Ред. кол.: І.О. Школьник, І.І. Рекуненко, С.В. Леонов, С.М. Фролов, І.І. Д'яконова, Т.А. Васильєва, І.В. Бєлова, М.Г. Мінченко, О.В. Ісаєва. – Суми : ННІ БТ "УАБС" СумДУ, 2016. – С. 223-226.

12. Великий Ю. М. Оцінка стану фінансової стійкості вітчизняних підприємств [Текст] / Ю. М. Великий, Р. А. Чемчикаленко, В. Р. Берегович // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2018. – № 23. – С. 465-469.

13. Гармонизация социально-экономического развития как магистральное направление повышения конкурентоспособности современного государства / под.ред. Емельянова С.Г., Минаковой И.В. – Орёл: АПЛИТ, 2011. – 344 с.

14. Голов С. Вдосконалення бухгалтерського обліку і фінансової звітності в Україні в контексті євроінтеграції [Текст] / С. Голов // Бухгалтерський облік і аудит. – 2014. – № 1. – С. 3-17.

15. Гончар В. Г. Порівняння фінансової стійкості підприємств на основі найбільш поширених показників [Текст] / В. Г. Гончар // Економіка та держава. – 2015. – № 10. – С. 87-92.

16. Добровський В.М. Звітність підприємств: Навч.-метод. посібник. – К.: КНЕУ, 2001.

17. Дронов Р.И., Резник А.И., Бунина Е.М. Оценка финансового состояния предприятия // Финансы. – 2001. - № 4. – с.15 – 19.

18. Єльнікова, Ю. В. Обмеженість в аналізі фінансової звітності [Текст] / Ю. В. Єльнікова, К. О. Леоненко // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. – № 16. – С. 839-844

19. Економіка підприємства: Підручник / За ред. Л.Г. Мельника. – Суми: Університетська книга, 2004. – 630 с.

20. Економіка підприємства : підручник / за заг. ред. д.е.н.,проф. Л. Г. Мельника. - Суми : Університетська книга, 2012. - 864 с.

21. Залунін В. Ф. Сутність консолідованої фінансової звітності та її роль в управлінні підприємством [Текст] / В. Ф. Залунін, І. В. Кононова // Ефективна економіка. – 2016. – № 11.

22. Замкевич Б. М. Оцінювання і прогноз фінансової стійкості

підприємства [Текст] / Б. М. Замкевич // Актуальні проблеми економіки. – 2016. – № 6. – С. 127-130.

23. Івахненко В.М. Курс економічного аналізу: Навчальний посібник. – Київ: Знання-Прес, 2000. – 207 с.

24. Іващенко К. Економічний аналіз господарської діяльності. – К, 1996.

25. Каринцева А.И. Экономические основы планирования процессов экологически устойчивого развития территории. Сумы: СумГУ, 1997

26. Каринцева А.И., Старченко Л.В. Финансовый менеджмент. М.: Экономика, 2015

27. Карінцева О.І., Волк О.М. Еколого-економічна ефективність використання інформаційно-комунікаційних технологій в Україні. Механізм регулювання економіки. – 2009. – №2. –С. 24-29.

28. Карінцева О.І., Кубатко О.В., Лавриненко А.С. Інвестиційне забезпечення підприємств сільського господарства в умовах економічних та екологічних флуктуацій. Механізм регулювання економіки. – 2013. – № 1. – С. 143–149

http://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/acticles/issue_16/OLEKSANDRA_V_KARINTSEVA_OLEKSANDR_V_KUBATKO_ALINA_S_LAVRYNENKOInvestment_Fostering_in_Agriculture_Considering_Economic_In.pdf

29. Карінцева О.І., Матвєєв П.С. Теоретичні аспекти визначення сутності інноваційного потенціалу. Механізм регулювання економіки. – 2015. – № 2. – С. 23-30.

http://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/acticles/issue_25/OLEKSANDRA_I_KARINTSEVA_PAVLO_S_MATVIEIEVTheoretical_Aspects_of_Defining_the_Essence_of_the_Innovative_Potential.pdf

30. Карінцева О.І., Тарасенко С.В. Методичні аспекти аналізу інфраструктури ринку екологічних товарів та послуг (РЕТП) в Україні. Механізм регулювання економіки.-Суми, вид-во СумДУ, 2011.- № 1(51).- С.- 267-273.

http://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/acticles/issue_12/O_I_Karintseva_S_V_TarasenkoMethodical_aspects_of_the_analyses_infrastructure_of_the_market_ecologic_al_goods_and_services.pdf

31. Карінцева О.І., Харченко М.О., Кальченко С.О. Ефективність використання лізингу в сучасних умовах. Механізм регулювання економіки, №3. 2016. С. 97-106

http://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/acticles/issue_30/OLEKSANDRA_I_KARINTSEVA_MYKOLA_O_KHARCHENKO_SVITLANA_O_KALCHENKOEfficiency_of_Leasing_in_Modern_Conditions.pdf

32. Кобылецкий В. Р., Финансово-хозяйственная деятельность / В. Р. Кобылецкий // Онлайн-журнал «Financial Analysis online» [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.finalon.com/ru/finansovyj-analiz-obshchaya-kharakteristika/402-finansovo-khozyajstvennaya-deyatelnost>.

33. Ковалев В.В. Финансовый анализ. – М.: Финансы и статистика, 1997.- 432с.

34. Ковалев В.В., Патров В.В. Как читать баланс. – М.: Финансы и статистика, 1998.- 448 с.

35. Ковтуненко Ю. В. Фінансовий аналіз діяльності підприємства в умовах економічної нестабільності [Текст] / Ю. В. Ковтуненко, А. Г. Олексійчук // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. – № 18. – С. 234-238.

36. Лагун М. Інформаційне забезпечення аналізу фінансового стану підприємств при визначенні його потенціалу [Текст] / М. Лагун // Формування ринкових відносин в Україні. – 2015. – № 9. – С. 64 – 68.

37. Лизогуб, М. М. Індикатори фінансової стійкості як засіб оцінки ефективності фінансової системи України [Текст] / М. М. Лизогуб // Інвестиції: практика та досвід. – 2018. – № 12. – С. 99-102.

38. Любушин Н.П., Лещева В.Б., Дьякова В.Г. Анализ финансово-экономической деятельности предприятия: Учеб. пос. для вузов. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 471 с.

39. Мельник Л.Г., Каринцева А.И. Экономика предприятия. конспект

лекцій: Учебное пособие. – Университетская книга, 2002. 400 с.

40. Мельник Л.Г., Качур П.С., Балацький О.Ф., Карінцева О.І. та ін. Формування на території Сумської області ЕКОПОЛІСУ – науково-виробничо-освітнього комплексу з виробництва і реалізації товарів екологічного призначення (концептуальні положення). Науково-практичне видання. - Суми: ВТД “Університетська книга”, 2003. ISBN 966-680-088-8

41. Методи оцінки екологічних втрат : монографія / За ред. Л. Г. Мельник, О. І. Карінцева. - Суми, 2004. - 288 с.

42. Мотиваційні механізми дематеріалізаційних та енергоефективних змін національної економіки : монографія / за заг. ред. доктора екон. наук, проф. І. М. Сотник. – Суми : Університетська книга, 2016. – 368 с

43. Методика аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки, затверджена Наказом Міністерства фінансів України 14.02.2006 №170

44. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій, затверджена наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 23.02.98 р. N 22.

45. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства, затверджені Наказом Міністерства економіки України 19.01.2006 № 14 (у редакції наказу Міністерства економіки України 26.10.2010 № 1361).

46. Міщук Є. В. Аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості: проблемні аспекти [Текст] / Є. В. Міщук, І. І. Сідорова // Інвестиції: практика та досвід. – 2018. – № 2. – С. 54-57.

47. Нагайчук В. В. Аналіз фінансової стійкості підприємств та напрями її забезпечення [Текст] / В. В. Нагайчук, Н. Є. Ковальчук // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2017. – № 875. – С. 71-76.

48. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене Наказом Мінфіну України від 07.02.2014 р. №73 зі змінами і доповненнями.

49. Обушак Т. Сутність фінансового стану підприємства [Текст] /Т. Обушак // Актуальні проблеми економіки. - 2007. – № 9. - С.53 – 61.

50. Основи екології. Екологічна економіка та управління природокористуванням: Підручник / за ред. Л.Г. Мельник, М.К. Шапочки. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. – 759 с.

51. Основи стійкого розвитку: навч. посіб. / За ред. Л.Г. Мельника. - Суми :Університетська книга, 2005. - 654 с.

<https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/44620/1/>

Melnyk_Osn_stiy_rozv.pdf

52. Підвисоцька Л. Я. Аналітичні інструменти в контролі дебіторської заборгованості для забезпечення безперервності діяльності [Текст] / Л. Я. Підвисоцька // Ефективна економіка. – 2017. – № 11.

53. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність : підручник / за заг. ред. д.е.н., проф. І. М. Сотник, д.е.н., проф. Л. М. Таранюка. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2018. – 572 с.

54. Проривні технології в економіці і бізнесі (досвід ЄС та практика України у світлі III, IV і V промислових революцій) [Електронний ресурс] : навч. посіб. / Л. Г. Мельник, Б. Л. Ковальов, Ю. М. Завдов'єва та ін.; за ред. Л. Г. Мельника та Б. Л. Ковальова. – Суми : СумДУ, 2020. – 180с.

<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/79621>

55. Положение о порядке осуществления анализа финансового состояния предприятий, подлежащих приватизации, утвержденное указом Министерства финансов Украины 26.01.2001 № 49/121.

56. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації, затверджене Наказом Міністерства фінансів України та Фонду державного майна України 26.01.2001 № 49/121.

57. Порядок проведення аналізу фінансово-господарського стану суб'єктів

господарювання державних підприємств і підприємств, у статутному капіталі яких частка державної власності перевищує п'ятдесят відсотків, та підготовки на запити суду, прокуратури або іншого уповноваженого органу висновків про наявність ознак фіктивного банкрутства, доведення до банкрутства, приховування стійкої фінансової неспроможності, незаконних дій у разі банкрутства Наказ Міністерства юстиції України 26.02.2013 № 327/5

58. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия: Учеб.пособие. – Мн.: Новое знание, 2001.

59. Современные тенденции в управлении социально-экономическим развитием территорий: монография / под.ред. Емельянова С.Г., Минаковой И.В. – Орёл: АПЛИТ. – 2010. – 464 с.

60. Тарасенко С.В., Карінцева О.І. Механізм впливу інфраструктурних факторів на процеси функціонування ринку екологічних товарів та послуг в Україні. Збірник наукових праць//Економіка: проблеми теорії і практики.- Випуск 262.- Т.8.- Дніпропетровськ: ДНУ, 2010. -с.-2011-2105.

61. Фінансовий аналіз [текст] навчальний посібник /кол. авт.: Косова Т. Д. [та ін.]; [за заг. ред. Т. Д. Косової, І. В. Сіменко]. – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 440 с.

62. Фінансовий аналіз [Текст] : навч. посіб. / І. О. Школьник, І. М. Боярко, О. В. Дейнека [та ін.] ; За заг. ред. І.О. Школьник. – К. : ЦУЛ, 2016. – 368 с.

63. Хелферт Э. Техника финансового анализа. – М.: ЮНИТИ, 1996. – 663 с.

64. Хотомлянський О. Л. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства / О. Л. Хотомлянський, П. А. Знахуренко // Фінанси України. – 2007. – № 1. – С. 111–117.

65. Худик, О. Б. Удосконалення методики прогнозування фінансової звітності [Текст] / О. Б. Худик // Вісник Одеського національного університету. Економіка. – 2017. – Т.22, Вип. 3 (56). – С. 180-185.

66. Цал-Цалко Ю.С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз: Навч.

посібник. – 2-е вид., перероб. і доп. – К.: ЦУЛ. – 2002. – 243с.

67. Шапочка Н., Каринцева А., Евдокимов А. Система эколого-экономической информации как средство управления социально-экономическим развитием // Экономика природопользования / Л. Хенс, Л.Г. Мельник, Э. Бун, Й. Кен, Й. Сейак и др. / Под ред. Л. Хенса, Л. Мельника, Э. Буна. - К.: Наукова думка, 1998. - С. 320-325.

68. Швиданенко Г.О., Олексюк О.І. Сучасна технологія діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства: Монографія. – К.: КНЕУ, 2002. – 192 с.

69. Ширягіна, О. Методика аналізу фінансових результатів підприємства [Текст]/ О. Ширягіна // Формування ринкових відносин в Україні. – 2014. – №5. – С. 60 – 65.

70. Экономика и бизнес: учебник / под ред. д.э.н., проф. Л. Г. Мельника, д.э.н., доц. А. И. Каринцевой. – Сумы : Университетская книга, 2018. – 608 с.

71. Chygryn O., Karintseva O., Kozlova D., Kovaleva A. HR Management in the Digital Age: the Main Trends Assessment and Stakeholders // Механізм регулювання економіки, 2019, № 2. С. 106-115.

72. Hens L., Karintseva O., Kharchenko M., & Matsenko O. The States Structural Policy Innovations Influenced by the Ecological Transformations. Marketing and Management of Innovations, #3, P. 290-301. <http://doi.org/10.21272/mmi.2018.3-26>

73. Karintseva O.I. Economic restructuring in Ukraine in view of destructive effect of enterprises on environment. International Journal of Ecological Economics & Statistics #38 (4), 2017. P. 1-11

74. Karintseva O.I., Shkarupa O.V., Shkarupa I.S. Innovation potential of ecological modernization for green growth of economics: a case study. International Journal of Ecology and Development 31 (1), 2016. P. 73-82 <http://www.ceser.in/ceserp/index.php/ijed/article/view/4044> (SCOPUS)

75. Li Rui, Sineviciene L., Melnyk L., Kubatko O., Karintseva O., Lyulyov

O. Economic and environmental convergence of transformation economy: The case of China // Problems and Perspectives in Management Volume 17 2019, Issue #3, pp. 233-241 [http://dx.doi.org/10.21511/ppm.17\(3\).2019.19](http://dx.doi.org/10.21511/ppm.17(3).2019.19)

76. Melnyk L., Dehtyarova I., Kubatko O., Karintseva O., Derykolenko A. (Disruptive technologies for the transition of digital economies towards sustainability. Economic Annals-XXI, 2019, 179(9-10), 22-30. doi: <https://doi.org/10.21003/ea.V179-02>

77. Melnyk L., Kubatko O., Dehtiarova I. Sustainable development strategies in conditions of the 4th Industrial revolution: the EU experience // River Publishers, 2019

78. Shkarupa O.V., Karintseva O.I., Zhukova T.A. Ecological modernization of the transport system in Sumy for green growth of economics // International Journal of Ecology and Development Volume 32, Issue 3, 2017, Pages 75-85.